

PROFESIONALNA ORIJENTACIJA KAO PREDUVJET DETEKTIRANJA VIŠESTRUKIH INTELIGENCIJA

IRENA KISS

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Lovežica 55
HR-52100 Pula
Croatia
irena.kiss@unipu.hr

UDK 612.821.3:331.54

*Prethodno priopćenje /
Preliminary communication*

Sažetak

Gardnerova teorija višestrukih inteligencija, prema kojoj svakog pojedinca karakterizira kombinacija devet različitih vrsta inteligencije, olakšala je mogućnost šireg pogleda i razvoj mišljenja o zastupljenosti lingvističke ili jezične, logičko-matematičke, tjelesno-kinestetičke, glazbene, prostorne ili vizualne, egzistencijalne, socijalne ili interpersonalne, osobne ili intrapersonalne i prirodoslovne komponente. Iako su navedene predispozicije urođene, potrebno je raditi na njihovom razvoju, kombinirati ih i oplemenjivati, te posebnu pozornost posvećivati emocionalnom gledištu. Otkrivanje optimalne kombinacije inteligencija potiče pojedinca na razmatranje o obrazovanju usmjerenom prema interdisciplinarnosti, što povećava njegovu zapošljivost. Cilj ovog rada usmjeren je na razumijevanje razloga koji utječu na izbor zanimanja te na pozivanje na potrebu sveobuhvatnije provedbe orijentacijskih programa. Istraživanje provedeno s učenicima srednjih škola pokazalo je različite kombinacije inteligencija, među kojima su najizraženije kinestetička, glazbena i socijalna. Iako se radi o ispitanicima čija zanimanja zahtijevaju lingvistička i logičko-matematička znanja, rezultati ankete pokazali su relativno malen interes za navedena područja, što se može objasniti pokazateljem nedovoljne zastupljenosti pravovremeno provedenih programa profesionalne orijentacije.

Ključne riječi: emocionalna inteligencija, Gardnerova teorija višestrukih inteligencija, profesionalna orijentacija, zapošljivost

1. Uvod

U suvremeno doba u odgoju i obrazovanju fokus je usmjeren na savladavanje jezika, matematike, informatike i prirodnih znanosti, što se očituje u trendovima izbora obrazovne institucije u skladu sa zahtjevima tržišta rada. Tako je, u skladu s rastućim potrebama, u Republici Hrvatskoj primjetan višegodišnji, kontinuirani porast interesa za informatiku.¹ S druge strane, glazbeno, likovno i tjelesno obrazovanje pada u drugi plan i mladi se nerijetko odlučuju navedene i slične aktivnosti njegovati na razini hobija.² Unatoč ljubavi prema stvaranju i uživanju u području za koje su talentirani, od okoline nerijetko usvajaju stav da 'nema kruha od umjetnosti'. Odluku o tijeku obrazovanja moguće je olakšati provedbom programa profesionalne orijentacije, koja se može sagledati kao stručna i društvena djelatnost nastala iz potrebe za što adekvatnijom pripremom i usmjeravanjem ljudi za zaposlenje i tržište rada te nastavak obrazovanja.³ Radi se o procjeni sposobnosti, interesa, motiva i očekivanja, o kojima će također ovisiti kasnija zapošljivost pojedinca.

U izboru zanimanja veliku ulogu igra i emocionalna inteligencija, koja se kod mladih ljudi tek razvija, a čine je samosvijest, samoregulacija, intrinzična motivacija, empatija i socijalne vještine.⁴ Međutim, potrebno je uzeti u obzir i teoriju iz 1983. godine, u kojoj je američki razvojni psiholog Howard Gardner inteligenciju opisao kao širok spektar sposobnosti svojstvenih određenoj osobi.⁵ Prema njegovu mišljenju, pojedinca ne određuje definirani kvocijent, već centri u mozgu koji su povezani s različitim inteligencijama. Tu teoriju potkrepljuje primjerom iz vlastitog iskustva i istraživanja,

¹ [s. n.], »Blagi nastavak porasta interesa za studijima iz područja računarstva i informatike u 2015.«, *Agencija za znanost i visoko obrazovanje* (mrežna stranica), objavljeno 29. prosinca 2015. godine. Dostupno na: <https://www.azvo.hr/hr/azvo-vijesti/1331-analiza-azvo-a-blagi-nastavak-porasta-interesa-za-studijima-iz-podrucja-racunarstva-i-informatike-u-2015-godini> (pristup 10. rujna 2022. godine).

² Marija Brajčić, »Umjetnost i obrazovanje«, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu* 6–7 (2013/2014), str. 65–80.

³ Rozana Petani, Ana Marija Iveljić, Petar Sikirić, »Profesionalna orijentacija kao dio poslova stručnog suradnika pedagoga«, *Acta ladtina* 17/2 (2020), str. 119–148, na str. 121.

⁴ Daniel Goleman, *Emocionalna inteligencija. Zašto može biti važnija od kvocijenta inteligencije* (Zagreb: Mozaik knjiga, 2012).

⁵ Howard Gardner, *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences* (New York: Basic Books, 1983), str. 37.

jer se u svojem radu susretao s veteranima koji su doživjeli nesreće koje su kao posljedicu ostavile određena oštećenja. Uočio je da promjene umanjuju određeni tip inteligencije, ali da istovremeno na druge nemaju nikakav utjecaj. Kao mjerilo opravdanosti navedene teorije Gardner je naveo i primjer »savanata«, osoba koje pokazuju iznimne sposobnosti u okviru jednog područja, dok druga područja funkcioniraju na relativno niskoj razini.⁶

Smislenost navedene teorije potkrepljuje i činjenica da dijete od najranije dobi sudjeluje i uživa samo u određenim aktivnostima, što djeluje poticajno na razvoj specifične inteligencije i ostavlja pozitivan trag i nakon djetinjstva. Na taj se način dijete usmjerava, ali za njegov napredak u smjeru interdisciplinarnosti i povećanja kasnije zapošljivosti, u obrazovne je aktivnosti potrebno uvesti i simulacije različitih, stvarnih iskustava.⁷ Gardnerovu teoriju podržavali su, ali i osporavali brojni autori, podupirući tezu da područje obrazovanja treba temeljiti na istraživanjima i podacima, i to njegujući individualni pristup.⁸

2. Obilježja inteligencije u mlađoj i zrelijoj dobi

Lakoća usvajanja novih znanja i činjenica svojstvena je mlađim osobama i pripisuje se fluidnoj komponenti inteligencije. U zrelijoj dobi razvojna se putanja uglavnom usporava, zbog čega se mijenjaju i načini odlučivanja. Objašnjenje navedenog može se naći u kombinaciji fluidne i kristalizirane inteligencije, koje se kroz život mijenjaju i isprepliću.⁹ Zrelije osobe karakterizira sporije procesuiranje informacija, kraće vrijeme zadržavanja pozornosti i teže usvajanje novih elemenata, ali ih zato krasi kristalizirana komponenta koja je spoj iskustva i mudrosti stečenih vremenom. To je vrijeme kada pojedinac nema potrebu za profesionalnom orijentacijom, ali ako je ona izostala u mlađoj dobi, moguće je razvijanje stava da je prekasno za promjene.

⁶ Gardner, *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, str. 37.

⁷ Edgar Dale, *Audiovisual Methods in Teaching* (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1969).

⁸ Jamon F. Peariso, »Multiple Intelligences or Multiply Misleading: The Critic's View of the Multiple Intelligences Theory«, *Liberty University* (2008), str. 1–26.

⁹ Susanne M. Jaeggi, Martin S. Buschkuhl, John Jonides, Walter J. Perrig, »Improving fluid intelligence with training on working memory«, u: Edward E. Smith (ed.), *Proceedings of the National Academy of Sciences* 105/19 (New York: Columbia University, 2008), str. 6829–6833.

Polazište Gardnerove teorije je činjenica da svaka osoba posjeduje sve inteligencije, samo što one kod svakoga funkcioniraju na individualan način. Ako je osoba glazbeno inteligentna, ne znači da ne posjeduje, primjerice socijalnu, odnosno interpersonalnu inteligenciju, već ona možda nije izražena u većoj mjeri. U svakom slučaju, u svakom se području može raditi na poboljšanju vlastitih sposobnosti. Većina ljudi razvija sposobnosti do sebi prihvatljive razine, ali je potrebno naglasiti da višestruke inteligencije treba ispreplitati i poticati, jer današnja radna mjesta zahtijevaju znanja i vještine iz više područja. To je ujedno i pretpostavka razvoja egzistencijalne inteligencije.¹⁰

Pritom se ne smije izostaviti važnost emocionalne inteligencije, čija je jedna od definicija sljedeća: »emocionalna inteligencija skup je emocionalnih potreba, poriva i istinskih vrijednosti osobe i ona upravlja svim oblicima vanjskih ponašanja. Interesi osobe govore o tome što rado čini. Duhovna i tjelesna nadarenost pokazuju nam što je osoba kadra načiniti. No o tome što će netko činiti i što želi načiniti odlučuje emocionalna inteligencija«. ¹¹

3. Uvid u vrste inteligencija

Inteligencija ima složene veze s emocionalnom i motivacijskom strukturom i funkcioniranjem ličnosti.¹² Svatko ima svoje izbore, pokušaje, pogreške i različitu kombinaciju inteligencija koje cjeloživotnim učenjem dorađuje u skladu s vanjskim i unutarnjim okolnostima. Na različit način istražujemo, učimo, doživljavamo, prilagođavamo se, a predispozicije koje posjedujemo to nam olakšavaju. Pritom je korisno imati uvid u svaku vrstu inteligencije:

- Socijalnu ili interpersonalnu inteligenciju krasi komunikacijske vještine, razumijevanje drugih, kreiranje pozitivnih odnosa i lako rješavanje konfliktnih situacija;
- Lingvistička ili jezična inteligencija očituje elokventnost, sklonost igri riječima i verbalnom humoru, debatiranju, objašnjavanju, pripovijedanju;
- Prostorna ili spacijalna inteligencija naglašava moć vizualizacije, a dolazi do izražaja u snalaženju u grafičkim prikazima, slikama, filmovima. Ljudi

¹⁰ Thomas Armstrong, *Multiple Intelligences in the Classroom*, third edition (Alexandria: ASCD, 2009), str. 182–189.

¹¹ Steve Simmons, *Emocionalna inteligencija: vrste i procjene* (Zagreb: Izvori, 2000), str. 21.

¹² Predrag Zarevski, *Struktura i priroda inteligencije* (Jastrebarsko: Naklada Slap, 2000), str. 27.

koji je posjeduju promatraju svijet otvorenih očiju, imaju razvijenu maštu, vole slikanje, a snalaženje u prostoru im je nešto prirodno i spontano;

- Tjelesno-kinestetička inteligencija odražava se kroz kretnje, ples, koordinaciju pokreta, unatoč tome radi li se o umjetnosti, tehnici ili znanosti;
- Logičko-matematička inteligencija očituje se u snalaženju među brojevima, rješavanju zagonetki, rebusa i svih zadataka koji se mogu prikazati numerički;
- Prirodoslovna inteligencija usmjerena je prema interesu za okolinu i ekologiju, svijesti o njihovoj važnosti i moći;
- Glazbena inteligencija prepoznaje se u pamćenju melodija, te uživanju u svim oblicima glazbenog izričaja;
- Mogućnost introspekcije i autorefleksije osnovna je karakteristika osobne ili intrapersonalne inteligencije, koja podrazumijeva visoku razinu svijesti o sebi i preduvjet je razvoja ostalih inteligencija.

Davanjem prednosti određenim predispozicijama ne isključuje se mogućnost da se u određenim životnim i obrazovnim situacijama ne upotrebljavaju i ostale, ali je potrebno imati u vidu složeno djelovanje kombinacije inteligencija koju određena osoba posjeduje. Zbog toga je i Gardner, iako je višestruke inteligencije podijelio na osam tipova, ostavio prostor i za devetu, egzistencijalnu, koja se odnosi na snalaženje u socijalnim okolnostima i prihvaćanje kulturnih okvira.¹³

Svaka se osoba tijekom svojeg životnog puta pokušava opredijeliti za posao koji joj odgovara, što u velikoj mjeri može olakšati stručni program orijentacije u mlađoj dobi. Nedovoljna zastupljenost takva programa ima za posljedice demotivaciju i nezadovoljstvo izborom zanimanja, što je pokazalo provedeno istraživanje.

4. Metodologija istraživanja

4.1. Cilj istraživanja

Izbor zanimanja predstavlja veliki izazov i važan životni korak za svakog pojedinca, a za ispravnu odluku nerijetko je potrebna pomoć drugih. Zbog

¹³ Peariso, »Multiple Intelligences or Multiply Misleading: The Critic's View of the Multiple Intelligences Theory«, str. 5.

toga je u trećem mjesecu 2021. godine provedeno anketno istraživanje »Utjecaj profesionalne orijentacije na izbor zanimanja promatrano kroz prizmu višestrukih inteligencija«. Cilj istraživanja odnosio se na razumijevanje razloga koji utječu na izbor zanimanja te na pozivanje na potrebu sveobuhvatnije provedbe programa profesionalne orijentacije.

4.2. Metode i mjerni instrument

Vjerojatnost povezanosti dobivenih odgovora prikazana je deskriptivnom metodom¹⁴ i Hi-kvadrat testom.¹⁵ Hi-kvadrat test je postupak koji se koristi kada se želi utvrditi postojanje povezanosti između promatranih varijabli i izračunati vjerojatnost te povezanosti, te kada se želi ispitati odstupaju li dobivene frekvencije od frekvencija koje se očekuju.¹⁶ Za njegovo izračunavanje može se koristiti interaktivni alat, odnosno računalni softver.¹⁷

Anketa je provedena uz programsku podršku *Microsoft Forms*. Anketna su pitanja bila kombiniranog tipa, a bila su usmjerena vrstama inteligencija, sudjelovanju u profesionalnoj orijentaciji i izboru zanimanja. Ispitanici su imali mogućnost samoprocijeniti svoje sposobnosti skalom od 1 do 5, pri čemu 1 predstavlja najmanju, a 5 najveću razinu slaganja s određenom tvrdnjom.

4.3. Uzorak ispitanika

Istraživanjem je obuhvaćeno 200 učenika komercijalnog, trgovačkog, matematičko-gimnazijskog smjera, kao i smjerova hotelijersko-turistički komercijalisti i hotelijersko-turistički tehničari. Učenici koji su sudjelovali u istraživanju pohađali su strukovna zanimanja u Školi za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, te matematički program Gimnazije Pula. Navedene grupe zastupljene su u istom omjeru: 50% učenika pohađa smjerove koji su orijen-

¹⁴ Vladimir Mužić, *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja* (Zagreb: Educa, 2004), str. 49–50.

¹⁵ Mužić, *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*, str. 140.

¹⁶ Paul Newbold, William L. Carlson, Betty Thore, *Statistics* (New Jersey: Pearson Education, 2007).

¹⁷ Kristopher J. Preacher, »Interaktivni alat za izračun hi-kvadrat testa« [računalni softver], (2001). Dostupno na: www.testovi.info/hi-kvadrat-test-kalkulator.html (pristup 10. veljače 2021. godine).

tirani komercijalnim poslovima i matematici, a 50% turizmu, ugostiteljstvu i stranim jezicima. Svi ispitanici pohađali su četverogodišnje obrazovne smjerove. Obuhvaćeno je 55% ženskih i 45% muških ispitanika. Istraživanje je bilo anonimno, a sudjelovanje u istom dobrovoljno.

5. Rezultati provedenog istraživanja

Rezultati deskriptivne analize provedene ankete ukazali su na zabrinjavajuće mali broj provedenih programa profesionalne orijentacije kojima su učenici bili obuhvaćeni tijekom osnovnog obrazovanja, odnosno prilikom upisa u srednju školu (64% ispitanika nikada nije sudjelovalo u programima niti ispunilo barem jedan upitnik usmjeren svojem potencijalnom zanimanju). Skromna uključenost ispitanika u programe profesionalne orijentacije zbog propusta odgojno obrazovnih institucija koje to nisu omogućile jedan su od rezultata i ankete također provedene 2021. godine u sklopu istraživanja pod nazivom »Profesionalna orijentacija i savjetovanje kao pomoć pri odabiru daljnjeg obrazovanja«.¹⁸

Zatim, provedeno istraživanje pokazalo je da veliki broj učenika nije zadovoljan zanimanjem koje trenutno pohađa i da ne vidi sebe u poslovima za koje se obrazuje. Samo 17% ispitanika dalo je najvišu ocjenu svojem budućem zanimanju, dok je prosječna samoprocjena izbora tek 3,32 (odgovor na tvrdnju: »Mislim da mi zanimanje (smjer) koje sam odabrao/odabrala odgovara«). Navedeno bi se moglo i trebalo korigirati povećanjem vertikalne i horizontalne prohodnosti obrazovnog sustava.

Istraživanje je pokazalo višu srednju razinu samosvijesti o interpersonalnoj inteligenciji: »Vjerujem da sam odgovoran/odgovorna« (4,01), »Uvijek sam potpuno iskren/iskrena prema sebi« (3,9) i »Uživam biti sam/sama i razmišljati o svom životu i sebi« (3,84), što daje uvid u mogućnost korekcije pogrešnog izbora, uz ponovnu pretpostavku prohodnosti obrazovnog sustava.

Odnos prema društvu očituje se i kroz tvrdnje: »Često razmišljam o problemima u svojoj zajednici, državi i/ili svijetu i o tome što mogu učiniti da

¹⁸ Lucija Vogrinc, »Profesionalna orijentacija i savjetovanje: Pomažu li u izboru daljnjeg obrazovanja?«, studentski.hr (mrežni portal), objavljeno 10. kolovoza 2021. godine. Dostupno na: <https://studentski.hr/vijesti/sims/profesionalna-orijentacija-i-savjetovanje-pomazu-li-u-izboru-daljnjeg-obrazovanja> (pristup 8. rujna 2022. godine).

ispravim bilo koji od njih« (3,27), ali izostaje težnja prema konkretnoj aktivnosti: »Volim voditi dnevni dnevnik svojih svakodnevnih iskustava« (1,81).

Najviši stupanj samoprocjene dobile su glazbena i tjelesno-kinestetička inteligencija, iako u odgovorima postoje znakovita odstupanja, koja ukazuju na nesigurnost ispitanika. Tako je za tvrdnje koje se tiču odnosa prema glazbi većina ispitanika dala visoke ocjene: »Glazba mi je vrlo važna u svakodnevnom životu« (4,44) i »Mogu se sjetiti melodije pjesme kada želim« (3,96), ali je svoje sposobnosti ocijenila znatno niže: »Imam vrlo dobar smisao za visinu tonova, tempo i ritam« (3,05) i »Dobar/dobra sam u sviranju instrumenta i/ili pjevanju« (samo 2,13). Evidentni su nedostatak vanjskog poticaja u svrhu jačanja samopouzdanja i potreba za upotpunjavanjem obrazovnih aktivnosti, što je navedeno u uvodnom dijelu rada.

Za tjelesno-kinestetičku inteligenciju navedeno potvrđuju dobro rangirane tvrdnje: »Volim biti na otvorenom, uživati u promjeni godišnjeg doba i radujem se različitim fizičkim aktivnostima svake sezone« (4,16), »Smatram se dobrim sportašem/sportašicom« (3,48) i »Moja izvanredna koordinacija i ravnoteža dopuštaju mi da se istaknem u brzim aktivnostima« (3,28), nasuprot kojih ponovno stoji manja ocjena na pitanje o konkretnoj fizičkoj aktivnosti: »Uživam u planinarenju« (2,93).

S obzirom na to da se kod 50% ispitanika radi o zanimanjima koja se temelje na logičko-matematičkim znanjima, rezultati pokazuju relativno mali interes za navedeno područje (osim kada se radi o uzorku učenika matematičkog gimnazijskog smjera), pa je tvrdnja »Čini se da razumijem stvari oko sebe kroz matematički smisao« u prosjeku ocijenjena sa samo 1,95, a tvrdnja »Matematika mi je uvijek bila jedan od najdražih satova« dobila je jednu od najnižih ocjena (1,74).

Nešto više, ali ipak ispodprosječno, procijenjena je i tvrdnja: »Volim razmišljati o numeričkim pitanjima i proučavati statističke podatke« (2,17). Međutim, tvrdnja »Uživam u rješavanju zagonetki« (3,2) pokazuje da bi se učenici mogli zainteresirati ukoliko bi se sadržaji prezentirali na interesantan i izazovan način, što otvara mogućnost razvoja logičko-matematičke inteligencije.

Također su indikativne relativno niske samoprocjene koje se odnose na verbalnu komponentu: »Volim učiti strane jezike« (3,37) i »Ponosim se širim svoga rječnika« (3,65), kao i »Uživam u učenju novih riječi i radim to s lakoćom« (3,23) i »Uživam u pričanju priča« (3,3). Za ispitanike koji poha-

đaju turističke smjerove, lingvistička bi inteligencija trebala biti jedna od ključnih, ali uzimajući u obzir dobivene odgovore, postavlja se pitanje mogućnosti njezina razvoja: »Volim čitati« (2,73), te »Čitam i uživam u poeziji, a povremeno napišem i svoju« (tek 1,7).

Tvrdnja: »Mogu otkriti i razumjeti kako se osjećaju drugi« dobila je jednu od najvećih prosječnih ocjenu samovrednovanja (4,04), što pokazuje visok udio interpersonalne inteligencije. U skladu s tim, natprosječne ocjene dobile su i tvrdnje: »Često razmišljam o utjecaju koji imam na druge osobe« (3,45), »Volim se družiti s različitim ljudima« (3,88) te »Uživam u druženju i novim društvenim situacijama« (3,95), što je dobar preduvjet razvoja emocionalne inteligencije. Jedino je pitanje povjerenja u ljude procijenjeno nešto niže: »Osjećam se sigurno i kad sam s neznancima« (2,68), na čemu bi trebalo dodatno raditi.

Rezultati Hi-kvadrat testa pokazali su razlike u samoprocjenama i potvrdili stav o važnosti provedbe programa profesionalne orijentacije, što je prikazano u narednim tablicama.

Tablica 1. Rezultati Hi-kvadrat testa s obzirom na obrazovno usmjerenje i samoprocjenu ispitanika

Kriterij - obrazovno usmjerenje	Hi-kvadrat	Stupnjevi slobode df	p	p sig. 5%	sig. 1%
Rješavao/la sam testove profesionalne orijentacije	0,384	2	0,82530687	5,99	4,61
Ponosim se širinom svog rječnika	7,218	8	0,51330533	15,51	13,36
S lakoćom koristim brojeve	6,51	8	0,59029865	15,51	13,36
Uživam u učenju novih riječi i radim to s lakoćom	10,836	8	0,21116595	15,51	13,36
Volim čitati	9,94	8	0,26926242	15,51	13,36
Često vidim matematičke omjere u svijetu oko sebe	17,064	8	0,02944951	15,51	13,36
Matematika mi je bila jedan od najdražih satova	28,801	8	0,00034363	15,51	13,36
Volim razmišljati o numeričkim pitanjima i proučavati statističke podatke	20,369	8	0,00902661	15,51	13,36
Volim voditi dnevni dnevnik svojih iskustava	3,18	8	0,92255875	15,51	13,36
Čitam i uživam u poeziji, a povremeno i pišem	7,136	8	0,52203302	15,51	13,36
Uživam u pričanju priča	12,938	8	0,11400071	15,51	13,36

Uživam u rješavanju zagonetki	7,881	8	0,44518002	15,51	13,36
Čini se da razumijem stvari oko sebe kroz matematički smisao	20,948	8	0,00728685	15,51	13,36
Volim učiti strane jezike	13,548	8	0,09433431	15,51	13,36
Mislim da mi zanimanje koje sam odabrao/la odgovara	8,166	8	0,41742515	15,51	13,36

Izvor: Rezultati istraživanja »Utjecaj profesionalne orijentacije na izbor zanimanja promatrano kroz prizmu višestrukih inteligencija«, obrada autora

Visoka vrijednost Hi-kvadrata ukazuje na postojanje značajne razlike između samoprocjene učenika različitih obrazovnih usmjerenja, što je u najvećoj mjeri došlo do izražaja u tvrdnjama: »Često vidim matematičke omjere u svijetu oko sebe« ($\chi^2 = 17,064$); »Matematika mi je uvijek bila jedan od najdražih satova« ($\chi^2 = 28,801$); »Volim razmišljati o numeričkim pitanjima i proučavati statističke podatke« ($\chi^2 = 20,369$) i »Čini se da razumijem stvari oko sebe kroz matematički smisao« ($\chi^2 = 20,968$). Navedeni pokazatelji, dakle visoke vrijednosti Hi-kvadrata, upućuju na pozitivnu samoprocjenu logičko-matematičke inteligencije, rezultat su odgovora učenika gimnazijskog matematičkog usmjerenja koji su prije upisa u srednjoškolsko obrazovanje prošli program profesionalne orijentacije.

Kada se promatra lingvistička inteligencija, razlika postoji samo kada je u pitanju sklonost učenju stranih jezika ($\chi^2 = 13,548$), što je relativno malo s obzirom na udio ispitanika koji su se odlučili za hotelijersko-turističke smjerove i u značajnom udjelu nisu prošli profesionalnu orijentaciju. Navedeni rezultati posebno su bitni za učenike strukovnih usmjerenja koji svojim srednjoškolskim obrazovanjem stječu kvalifikacije za uključivanje na tržište rada.

Tablica 2. Rezultati Hi-kvadrat testa s obzirom na provedbu programa profesionalne orijentacije i zadovoljstva izborom zanimanja

Provedba programa profesionalne orijentacije	Hi-kvadrat	Stupnjevi slobode df	p	p sig.5%	p sig.1%
Zadovoljstvo izborom zanimanja	17,7	4	0,00141231	9,49	7,78

Izvor: Rezultati istraživanja »Utjecaj profesionalne orijentacije na izbor zanimanja promatrano kroz prizmu višestrukih inteligencija«, obrada autora

Rezultati provedeni među učenicima srednjih škola ukazuju na postojanje značajne pozitivne veze između provedbe orijentacijskih programa i zadovoljstva izborom zanimanja ($\chi^2 = 17,7$; $p = 0,001$), što potvrđuje tezu o

opravdanosti profesionalne orijentacije. Razlozi njezine relativno male zastupljenosti mogu se naći i u nedovoljnoj informiranosti mladih osoba, što obrazovne institucije u suradnji sa Zavodom za zapošljavanje mogu i trebaju promijeniti. Osim toga, *Zakon o osnovnom i srednjem školstvu* jasno ističu potrebno prisustvo profesionalne orijentacije kao profesionalne djelatnosti u odgojno-obrazovnom sustavu.¹⁹

Provedba orijentacijskih programa i njihov utjecaj obuhvaćeni su i istraživanjem »Analiza profesionalne orijentacije mladih u Republici Hrvatskoj«,²⁰ koje je također potvrdilo njihov pozitivan učinak. Međutim, pored dosljednog i kontinuiranog provođenja programa profesionalne orijentacije, pozitivan utjecaj na sliku o sebi i smanjen rizik pogrešnog izbora ima kontinuirano i promišljeno njegovanje emocionalne inteligencije.²¹

5. Zaključak

Za svakog pojedinca izbor zanimanja predstavlja jedan od najvećih i najvažnijih životnih izazova, a za ispravnu odluku potrebno je prije svega upoznati sebe. Kombinacija inteligencija koje posjedujemo upućuje na njihovu međusobnu uvjetovanost i povezanost, a emocionalna inteligencija, koja se očituje kroz sposobnost prepoznavanja vlastitih emocija, preduvjet je rasta svih ostalih. Pravovremenim razvojem i kontinuiranim radom na razvoju odgovarajućih inteligencija, kao i sustavnom provedbom orijentacijskih programa, smanjila bi se mogućnost pogrešnog izbora, a povećali zadovoljstvo, ispunjenost i zapošljivost pojedinca.

Rezultati provedenog istraživanja ukazali su na visoki stupanj nezadovoljstva izborom zanimanja s jedne strane i zadovoljstvo izborom u slučaju provedbe profesionalne orijentacije s druge strane, zbog čega ostaju otvorena sljedeća pitanja: 1) Jesu li navedeni rezultati posljedica nedostatno opsežnih i nedovoljno zastupljenih programa profesionalne orijentacije?; 2) Je li potrebno postojeće programe revidirati i usmjeriti različitim kombinacijama potencijalnih predispozicija? Može se zaključiti da ih je, u cilju korek-

¹⁹ Petani, Iveljić, Sikirić, »Profesionalna orijentacija kao dio poslova stručnog suradnika pedagoga«, str. 122.

²⁰ Ognjen Rafajac, »Analiza profesionalne orijentacije mladih u Republici Hrvatskoj«, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci* 7/1 (2019), str. 163–183.

²¹ Simmons, *Emocionalna inteligencija: vrste i procjene*.

cije navedenih pokazatelja, ali i povećanja zapošljivosti pojedinca, potrebno oplemeniti, ojačati i značajno povećati njihov obuhvat, odnosno broj mladih osoba koje u njima sudjeluju. Pritom bitnu ulogu imaju obitelj i okolina, a zadatak je pedagoških djelatnika pravovremeno ukazati na programske nedostatnosti i kontinuiranim individualnim pristupom raditi na ublažavanju njihovih posljedica, ali i upotpunjavanju individualnih obrazovnih aktivnosti u svrhu jačanja odgovarajućih vrsta inteligencija.

Zbog čega je profesionalnu orijentaciju bitno napraviti što ranije? Unatoč jače izraženoj fluidnoj inteligenciji, mlade osobe imaju veću potrebu za usmjeravanjem, a ako ono izostane, rezultat mogu biti dalekosežne posljedice koje počinju pogrešnim izborom zanimanja. Razumijevanje i prepoznavanje svih navedenih tipova inteligencija preduvjet je istraživanju kako vlastitih tako i potencijala ljudi u okolini, što treba uzeti u obzir prilikom formiranja orijentacijskih programa, posebice onda kada se radi o osobama koje se opredjeljuju za strukovna usmjerenja koja ih pripremaju za tržište rada i utječu na njihovu zapošljivost. Također, korekcija greške u izboru zanimanja mogla bi se olakšati povećanjem vertikalne i horizontalne prohodnosti obrazovnog sustava. Novija literatura obiluje alatima koji olakšavaju orijentacijske procese i čine ih generalno dostupnim, što može potaknuti i samousmjeravajući rad na osobnom rastu i razvoju emocionalne inteligencije, zbog čega ih je potrebno učiniti prisutnijim i motivirati mlade osobe na njihovu provedbu.

6. Literatura

- Armstrong, Thomas. 2009. *Multiple Intelligences in the Classroom*, third edition (Alexandria: ASCD, 2009), str. 182–189.
- Brajčić, Marija. 2013/2014. »Umjetnost i obrazovanje«, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu* 6–7 (2013–2014), str. 65–80.
- Dale, Edgar. 1969. *Audiovisual Methods in Teaching* (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1969).
- Gardner, Howard. 1983. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences* (New York: Basic Books, 1983).
- Goleman, Daniel. 2012. *Emocionalna inteligencija. Zašto može biti važnija od kvocijenta inteligencije* (Zagreb: Mozaik knjiga, 2012).
- Jaeggi, M. Sussane; Buschkuhl, Martin; Jonides, Jhon; Walter, Perrig, J. 2008. »Improving fluid intelligence with training on working memory«, u: Edward

- E. Smith (ed.), *Proceedings of the National Academy of Sciences* 105/19 (New York: Columbia University, 2008), str. 6829–6833.
- Peariso, Jamon F. 2008. »Multiple Intelligences or Multiply Misleading: The Critic's View of the Multiple Intelligences Theory«, *Liberty University* (2008), str. 1–26.
- Petani, Rozana; Iveljić, Ana Marija; Sikirić, Petra. 2020. »Profesionalna orijentacija kao dio poslova stručnog suradnika pedagoga«, *Acta ladertina* 17/2 (2020), str. 119–148. doi: 10.15291/ai.3207.
- Preacher, Kristopher J. 2001. »Interaktivni alat za izračun hi-kvadrat testa« [računalni softver], (2001). Dostupno na: www.testovi.info/hi-kvadrat-test-kalkulator.html (pristup 10. veljače 2021. godine).
- Mužić, Vladimir. 2004. *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja* (Zagreb: Educa, 2004).
- Newbold, Paul; Carlson L. William; Thore, Betty. 2007. *Statistics* (New Jersey: Pearson Education, 2007.)
- Rafajac, Ognjen. 2019. »Analiza profesionalne orijentacije mladih u Republici Hrvatskoj«, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci* 7/1 (2019), str. 163–183.
- Simmons, Steve. 2000. *Emocionalna inteligencija: vrste i procjene* (Zagreb: Izvori, 2000).
- Vogrinc, Lucija. 2021. »Profesionalna orijentacija i savjetovanje: Pomažu li u izboru daljnjeg obrazovanja?«, *studentski.hr* (mrežni portal), objavljeno 10. kolovoza 2021. godine. Dostupno na: <https://studentski.hr/vijesti/sims/profesionalna-orijentacija-i-savjetovanje-pomazu-li-u-izboru-daljnjeg-obrazovanja> (pristup 8. rujna 2022. godine).
- Zarevski, Predrag. 2000. *Struktura i priroda inteligencije* (Jastrebarsko: Naklada Slap, 2000).
- [s. n.]. 2015. »Blagi nastavak porasta interesa za studijima iz područja računarstva i informatike u 2015.«, *Agencija za znanost i visoko obrazovanje* (mrežna stranica), objavljeno 29. prosinca 2015. godine. Dostupno na: <https://www.azvo.hr/hr/azvo-vijesti/1331-analiza-azvo-a-blagi-nastavak-porasta-interesa-za-studijima-iz-podrucja-racunarstva-i-informatike-u-2015-godini> (pristup 10. rujna 2022. godine).

Professional Orientation as a Precondition for Recognizing Multiple Intelligences

Summary

Gardner's theory of multiple intelligences, according to which each individual is characterized by a combination of nine different species of intelligence, facilitated the possibility of a broader view and development of opinions on the representation of linguistic, logical-mathematical, bodily-kinesthetic, musical, spatial or visual, existential, social or interpersonal, personal or intrapersonal and naturalist components. Although those predispositions are innate, it is necessary to work on their development, combine them and improve them and pay special attention to the emotional point of view. Discovering the optimal combination of intelligences encourages the individual to consider education focused on interdisciplinarity, which increases his employability. The purpose of this work is aimed at understanding the reasons related to the choice of profession, and calling for the need for a more comprehensive implementation of orientation programs. The research conducted on high school students has shown different combinations of intelligence, among which the most pronounced are kinesthetic, musical and social. Although these were respondents whose occupations require linguistic and logical-mathematical knowledge, results of the research have shown relatively little interest in those areas, which can be explained by the indicator of relatively low representation of career guidance programs.

Key words: emotional intelligence, Gardner's theory of multiple intelligences, professional orientation, employability